

L I E T U V O S

ARCHEOlogija 46

Lietuvos istorijos institutas

L I E T U V O S

ARCHEOlogija 46

LIETUVOS
ISTORIJOS
INSTITUTAS

VILNIUS 2020

Leidybą finansavo

LIETUVOS MOKSLO TARYBA

PAGAL VALSTYBINĘ LITUANISTINIŲ TYRIMŲ IR SKLAIDOS 2016–2024 METŲ PROGRAMĄ

(Finansavimo sutarties numeris S-LIP-19-4)

Redaktorių kolegija / Editorial board:

Atsakingoji redaktorė / Editor-in-chief dr. Agnė Čivilytė
(Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Lithuanian Institute of History, Vilnius)

Atsakingosios redaktorės pavaduotoja / Assistant Editor
dr. Elena Pranckėnaitė (Lietuvos istorijos institutas,
Vilnius / Lithuanian Institute of History, Vilnius)

Dr. Laurynas Kurila (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius /
Lithuanian Institute of History, Vilnius)

Dr. Valdis Bērziņš (Latvijos universitetas, Latvijos istorijos
institutas, Ryga / University of Latvia, Institute of Latvian
History, Riga)

Habil. dr. Anna Bitner-Wróblewska (Valstybinis
archeologijos muziejus Varšuvoje, Lenkija / State
Archaeological Museum in Warsaw, Poland)

Dr. Christoph Jahn (Baltijos ir Skandinavijos archeologijos
centras, Šlėzvigas, Vokietija / Center for Baltic and
Scandinavian Archaeology, Schleswig, Germany)

Prof. dr. Rimantas Jankauskas (Vilniaus universitetas,
Lietuva / Vilnius University, Lithuania)

Akad. prof. dr. Eugenijus Jovaiša (Lietuvos mokslų
akademija, Vilnius / Lithuanian Academy of Sciences,
Vilnius)

Habil. dr. Bartosz Kontny (Varšuvos universitetas,
Archeologijos fakultetas, Lenkija / Faculty of Archaeology,
University of Warsaw, Poland)

Prof. dr. Valter Lang (Tartu universitetas, Estija /
University of Tartu, Estonia)

Doc. dr. Algimantas Merkevičius (Vilniaus universitetas,
Lietuva / Vilnius University, Lithuania)

Habil. dr. Tomasz Nowakiewicz (Varšuvos universitetas,
Archeologijos fakultetas, Lenkija / Faculty of Archaeology,
University of Warsaw, Poland)

Habil. dr. Grzegorz Osipowicz (Mikalojaus Koperniko
universitetas, Torunė, Lenkija / Nicolaus Copernicus University,
Toruń, Poland)

Dr. Gytis Piličiauskas (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius /
Lithuanian Institute of History, Vilnius)

Dr. Eve Rannamäe (Tartu universitetas, Estija / University of
Tartu, Estonia)

Dr. Andra Simniškytė (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius /
Lithuanian Institute of History, Vilnius)

Dr. Roberts Spīrgis (Latvijos universitetas, Latvijos istorijos
institutas, Ryga / University of Latvia, Institute of Latvian
History, Riga)

Dr. Eugenijus Svetikas (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius /
Lithuanian Institute of History, Vilnius)

Dr. Andris Šnē (Latvijos universitetas, Ryga / University of
Latvia, Riga)

Doc. dr. Gintautas Zabiela (Klaipėdos universitetas, Lietuva /
Klaipėda University, Lithuania)

Prof. dr. Šarūnas Milišauskas (Niujorko valstijos Bafalo
universitetas, JAV / New York State University at Buffalo, USA)

Prof. dr. Timothy Cheval (Niujorko valstijos Bafalo
universitetas, JAV / New York State University at Buffalo, USA)

Prof. dr. Johan Ling (Goteborgo universitetas, Švedija /
University of Gothenburg, Sweden)

Sekretorė / Secretary Dovilė Urbonavičiūtė-Jankauskienė

Redakcijos adresas / Editorial Board address:

Lietuvos istorijos institutas, Archeologijos skyrius

Kražių g. 5, LT-01108 Vilnius

Tel. (+370) 5 2614935, fax (+370) 5 2611433

e-mail: lietuosarheologija@gmail.com;

civilytea@gmail.com

Žurnalas registruotas: EBSCO Publishing: Central and Eastern European Academic Source European
Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH PLUS)

TURINYS / CONTENT

Agnė Čivilytė	PRATARMĖ.....	11
	FOREWORD.....	15
Agnė Čivilytė	RUDENS POPIETĖ SU RIMUTE RIMANTIENE	19
	AUTUMN AFTERNOON WITH RIMUTĖ RIMANTIENĖ	
Jonas Beran	GREETINGS FROM OLD CENTRAL-EASTERN GERMANY: MEMORIES OF INTERESTING TIMES.....	27
	LINKĖJIMAI IŠ PIETRYČIŲ VOKIETIJOS: PRISIMINIMAI APIE ĮDOMIUS LAIKUS	
	STRAIPSNIAI / ARTICLES	
Gabrielė Gudaitienė	EIGULIAI, ONE OF RIMUTĖ RIMANTIENĖ'S FIRST EXCAVATIONS – A REVISED INTERPRETATION	33
	EIGULIAI – VIENA PIRMŪJŲ RIMUTĖS RIMANTIENĖS KASINĖJIMŲ VIETŲ. NAUJA INTERPRETACIJA.....	61
Andreas Kotula, Henny Piezonka, Thomas Terberger	THE MESOLITHIC CEMETERY OF GROß FREDENWALDE (NORTH-EASTERN GERMANY) AND ITS CULTURAL AFFILIATIONS.....	65
	GROS FREDENVALDE (ŠIAURĖS RYTŲ VOKIETIJA) MEZOLITO LAIKOTARPIO KAPINYNAS IR JO KULTŪRINĖS SĄSAJOS	83
Vygandas Juodagalvis	AKMENINIAI GLUDINTI KIRVIAI LIETUVOJE. TIPOLOGIJOS IR TERMINOLOGIJOS PROBLEMOS.....	85
	GROUND STONE AXES IN LITHUANIA. PROBLEMS OF TYPOLOGY AND TERMINOLOGY	108
Eglė Šatavičė	NEOLITHIC SOCIETIES AND THEIR POTTERY IN SOUTH-EASTERN LITHUANIA.....	111
	NEOLITO BENDRUOMENĖS IR JŲ KERAMIKA PIETRYČIŲ LIETUVOJE.....	142
Grzegorz Osipowicz, Justyna Orłowska, Gytis Piličiauskas, Giedrė Piličiauskienė, Mariusz Bosiak	OSSEOUS POINTS AND HARPOON HEADS FROM ŠVENTOJI SUBNEOLITHIC SITES, COASTAL LITHUANIA. FIRST TRACEOLOGICAL INSIGHT INTO THE WAY THEY WERE PRODUCED AND USED	147
	KAULINIAI ANTGALIAI IR ŽEBERKLAI LIETUVOS PAJŪRIO ŠVENTOSIOS SUBNEOLITINĖSE GYVENVIETĖSE: GAMYBA IR NAUDOJIMAS PIRMŪJŲ TRASOLOGINIŲ TYRIMŲ DUOMENIMIS	168

Sławomir Kadrow	MACRO AND MICRO SCALE NEOLITHISATION PROCESSES IN SOUTH-EASTERN POLAND AGAINST THE BACKGROUND OF CENTRAL-EASTERN EUROPE 171	171
	PIETRYČIŲ LENKIJOS NEOLITIZACIJOS PROCESAI MIKRO- IR MAKROLYGMENIMIS VIDURIO IR RYTŲ EUROPOS KONTEKSTE 187	187
Frédéric Surmely	CHARACTERIZATION OF TERTIARY FLINTS BY GEOCHEMISTRY: APPLICATION TO THE FRENCH TERRITORY..... 191	191
	TERCIARO TITNAGO PRANCŪZIJOS TERITORIJOJE CHARAKTERIZAVIMAS NAUDOJANT GEOCHEMINĮ METODĄ..... 205	205
Rokas Vengalis, Jonas Volungevičius, Gintautas Vėlius, Albinas Kuncevičius, Justina Poškienė, Regina Prapiestienė	ŽMOGUS PRIEŠ GAMTĄ: RELJEFO TRANSFORMAVIMAS ĮRENGIANT XIII–XIV A. KERNAVĖS PILĮ IR JO SUKELTI EROZINIAI PROCESAI 207	207
	MAN AGAINST NATURE: THE TRANSFORMATION OF THE RELIEF DURING THE CONSTRUCTION OF KERNAVĖ CASTLE IN THE 13 TH –14 TH CENTURIES AND THE EROSIONAL PROCESSES IT CREATED 248	248
Andra Simniškytė	KUPIŠKIO (AUKŠTUPĖNŲ) PILIAKALNIS: TEORINĖS PRIELAIIDOS IR TYRIMŲ REZULTATAI 255	255
	HILLFORT OF KUPIŠKIS (AUKŠTUPĖNAI): THEORETICAL ASSUMPTIONS AND INVESTIGATION RESULTS..... 284	284
	<i>KITAIP APIE ARCHEOLOGIJĄ / ALTERNATIVE PERCEPTIONS OF ARCHAEOLOGY</i>	
Šarūnas Radvilavičius	KELIAUTOJO LAIKU UŽRAŠAI..... 289	289
	THE NOTEBOOK OF TIME TRAVELLER	
	<i>DISKUSIJOS / DISCUSSIONS</i>	
Inga Merkytė	STUDIES OF ANCIENT DNA. THE RACE FOR THE ULTIMATE ANSWER 293	293
	SENOVĖS DNR TYRIMAI: KARŠTLIGIŠKOS ATSAKYMŲ PAIEŠKOS	
	<i>RECENZIJOS / REVIEWS</i>	
Rokas Vengalis	ALGIMANTAS MERKEVIČIUS (SUD.), 2018. ANKSTYVOJO METALŲ LAIKOTARPIO GYVENVIETĖS LIETUVOJE (SETTLEMENTS OF EARLY METAL PERIOD IN LITHUANIA)..... 305	305
	<i>INFORMACIJA APIE PROJEKTUS / INFORMATION ABOUT THE PROJECTS</i> 309	309
	AUTORIŲ DĖMESIUI..... 327	327
	GUIDELINES FOR AUTHORS..... 331	331

RUDENS POPIETĖ SU RIMUTE RIMANTIENE

SU JUBILIATE KALBASI AGNĖ ČIVILYTĖ

Senokai bebuvau šioje jaukioje Antakalnio gatvėje... Nesunkiai atpažinau žaliuosius vartelius ir verandą, išpuoštą pelargonijomis. Vienoje rankoje laikydama jurginų puokštę, kitoje – maišelį su Halės turguje pirktais beigeliais ir saldainiais (kadaisė šių namų šeiminkė labai mėgo vilnietiškus riestainius ir lenkiškus marmeladinius saldainius), įėjau į jaukų kambarį, kuriame po daugelio metų vėl pamaciau Rimutę Rimantiene. Niekas nepasikeitė, laikas tarsi sustojo! Tas pats šiltas žvilgsnis, svetingas kvietimas prisėsti, džiužesys, išvydus darželyje augintų jurginų puokštę. „Jau ruduo“, – tarė ji, pildama kavą į puodelį. „Tu nei pieno, nei cukraus?“ – susirūpino. Kaip ir visų ankstesnių apsilankymų metu, taip ir šiandien mane apėmė nenumaldomas noras klausinėti ir klausytis. Žodžiai savaime liejosi, o grįžtamasis ryšys buvo toks stiprus, jog niekaip nenorėjau išėiti. Su savimi išsinešiau pluoštą įkvepiančių šimtmetės minčių, kuriomis dalinuosi šiuose puslapiuose.

A.Č.: Skaitydama Jūsų knygas, visuomet jaučiu gyvybės pulsą. Jūs rašote vaizdžiai ir suprantamai, įtraukiate į siužetą, nesvarbu, ar tai mokslinis, ar pažintinis, ar atsiminimų žanras. Knyga „Aš iš dvidešimto amžiaus“ į mano galvą ir atmintį sulindo vienu įkvėpimu – regis pati įsisukau į visą tą audringą praėjusio šimtmečio įvykių verpetą.

R.R.: Matai, aš visą laiką norėjau, kad tai, apie ką rašau, suprastų ne tik archeologai, kad tai būtų skirta visiems, kurie domisi mūsų praeitimi. Rašyti vien tik tai rimtai yra nuobodu – niekas neskaitys... Rašai knygą, vadinasi, nori, kad skaitytų.

A.Č.: Iš tiesų, Jūs gebėjote suderinti mokslą ir gyvenimą, sukurti pasakojimą. Tai talentas.

R.R.: Aš pradžioje dirbau muziejuje, o muziejuje juk visokių lankytojų būna. Norėjau, kad žmonėms būtų aišku, ką jie mato, kad suvoktų, kas yra archeologija.

A.Č.: Kad jau prakalbome apie muziejų, noriu Jūsų paklausti: jei rengtumėte parodą, kas Jums būtų svarbiausia? Juk mes dabar gyvename visai kitokiame laikmetyje, kai skaitmeninės technologijos keičia žmogaus sukurtus dalykus, kai parodų lankytojai vis labiau linksta į virtualų eksponatų stebėjimą...

R.R.: Žinoma, reikia eksponuoti svarbiausius radinius. Bet vien jų nepakanka. Mažyčiai ir smulkūs daiktai, akmenys amžiaus skeltės, kirveliai, paprasti žmogaus sukurti dalykai – tai irgi eksponatai, mūsų kultūros palikimas. Net ir mažiausias dirbinių fragmentas yra svarbus, jis jau turi savo istoriją. Juk ne kiekvienam ir ne iš karto pavyksta surasti kažką ypatingo. Svarbiausia – reikia mėgti tai, kas mus pasiekė po tūkstančių metų. Aš svajojau ką nors surasti, o svajojau visą gyvenimą. Bet gyvenimas yra sudėtingas...

A.Č.: O kaip Jūs surasdavote tas vietas? Juk tada nebuvo nei dronų, nei georadarų?

R.R.: Aš visą laiką buvau gamtoje, pažinau gamtą. Visą laiką bendravau ir draugavau su geologais. Juk vietų suradimas – tai ne vien archeologo darbas. Tiesa, daug kas parašyta knygose – ten irgi ieškojau.

A.Č.: O buvo taip, kad neradote?

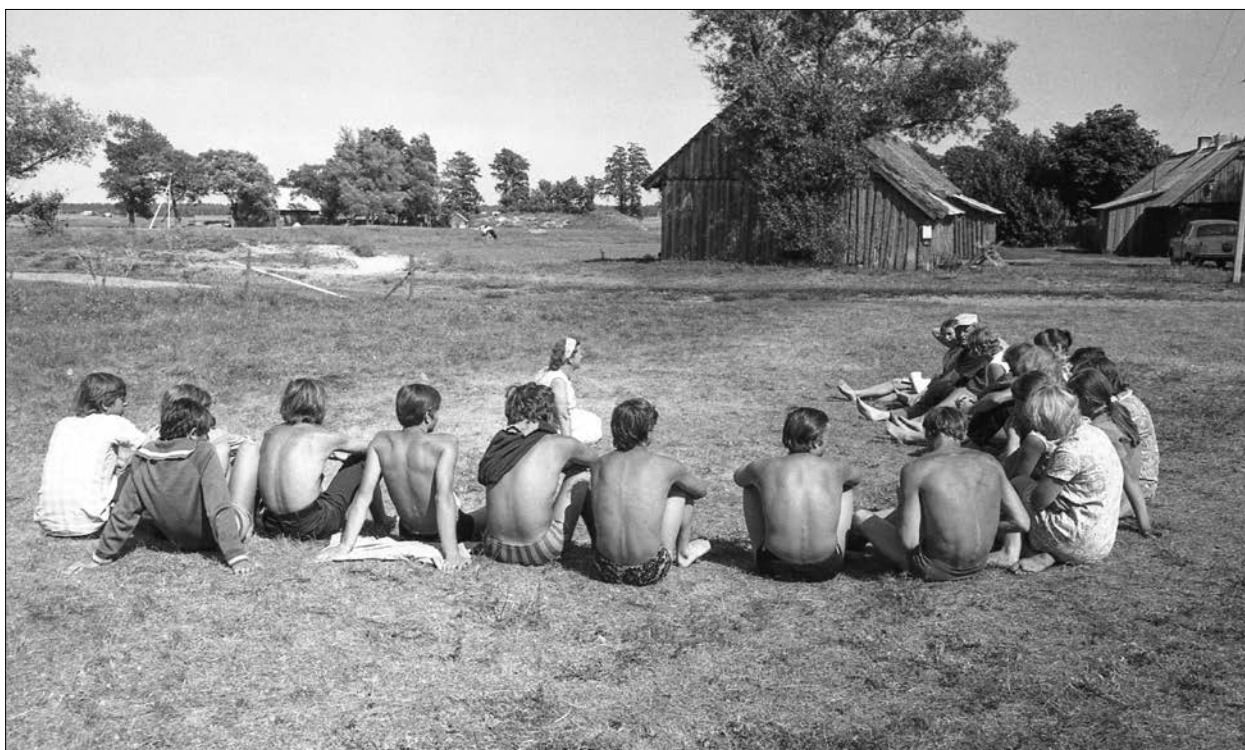
R.R.: Aš ekspedicijas visada organizuodavau iš anksto tiksliai žinodama, kur besti kastuvą. Matau – jei čia smėlis, jei upelis, jei koks šlaitas, – vadinasi, čia jau žmonių gyventa.

A.Č.: O yra skirtumas, kur kasinėti – Pietų Lietuvoje ar pajūryje?

R.R.: Nėra jokio skirtumo, tai visiškai tas pats. Tai yra tiesioginis sąlytis su žmogumi, o jis – visur įdomus. Ir nėra skirtumo, ką randu: ar titnago nuoskalą, ar puodo šukę, ar Dievą – jiems juk tūkstančiai metų, visi jie yra archeologiniai radiniai ir visi jie man yra ypatingi.

1 pav. Kai susitinka žemiška ir nežemiška: žmogus atranda Šventosios dievą. (Šventosios akmens amžiaus gyvenviečių tyrimai, LIIR, negatyvo Nr. 38358)

2 pav. Prikauštytas dėmesys: Rimutė Rimantienė pasakoja (Nidos senovės gyvenvietės tyrimai, LIIR, negatyvo Nr. 38995)

A.Č.: Jei Jums dabar būtų aštuoniolika ir Jūs įstotumėte į Vilniaus universitetą studijuoti archeologijos, ko Jūs norėtumėte išmokti? Kas Jums būtų labiausiai įdomu? Koks dabar būtų Jūsų požiūris?

R.R.: O, dabar tiek daug naujų metodų! Dabar viskas vyksta laboratorijose, o aš mokiausi iš knygų. Man įdomus radiokarbonas, kitos galimybės. Kad ir dronai, matymas iš viršaus. Anais laikais viskas buvo suvaržyta, kontroliuojama...

A.Č.: Jei važiuotumėte į stažuotę, kokią šalį pasirinktumėte?

R.R.: Aš rinkčiausi kaimynų... O kam mestis į tolimas šalis? Jos gali nieko neturėti bendra su mūsų kraštu. Norėčiau į Vokietiją – ten archeologija aukšto lygio. Aš atostogų metu važinėdavau į užsienį, buvau Lenkijoje.

A.Č.: Nes tais laikais institutas Jūsų neišleisdavo į užsienį, net į komandiruotes, tiesa?

R.R.: Neišleisdavo... Prisimenu Prahos suvažiavimą. Reikėjo kovoti dėl kiekvienos išvykos. Visa

laimė, kad aš visur turėjau draugų. Jie man padėjo, mes bendravome tarpusavyje, ypač akmens amžiaus tyrėjai.

A.Č.: Taip, sovietmetis daug ką apribojo. Tiesa, Jūs esate Jono Puzino kartos studentė. Ar turite jo paskaitų konspektus?

R.R.: Turiu. Jis labai gražiai skaitė paskaitas, daug dėmesio skyrė archeologinei literatūrai, buvo įkūręs savo skaityklėlę. Sakydavo: „Nebūtinai viską perskaitykit, bet reikia žinoti, kas tose knygose yra.“ Tai tiesa.

A.Č.: Įdomu, kas, Jūsų nuomone, yra kvalifikuotas archeologas?

R.R.: Visų pirma, jis turi pažinti tą aplinką, kurioje gyvena praeities žmonės. Afrika ar kiti pasaulio kraštai nėra tiek svarbūs: Vilniaus universiteto archeologijos studijas baigęs absolventas visų pirma turi išmanyti savo krašto praeitį, gebėti atrasti naujus paminklus ir juos tirti – juk čia glūdi mūsų šaknys.

A.Č.: O kaip kalbų mokėjimas?

3 pav. Apeiginės lazdos iš Šventosios (Šventosios akmens amžiaus gyvenviečių tyrimai, LIIR, negatyvo Nr. 39324)

4 pav. Jaunieji profesionalai (Nidos senovės gyvenvietės tyrimai, LIIR, negatyvo Nr. 60489)

R.R.: Oi, kalbų mokėti yra būtina! Nieko nepadarysi, bet reikia... Man tėvai sudarė sąlygas mokytis kalbas: vokiečių, prancūzų... Gal kurią šiek tiek primiršau, bet tekstus paskaityčiau. Lenkų kalbą pramokau Vilniuje, universitete. Švedų kalbą mokiausi savo noru, paskutinėse mokyklos klasėse jau galvojau apie Švediją, ketinau joje studijuoti, vėliau pati į ją išvažiavau. Kalbos ant pečių nenešiosi... Juk svarbiausias dalykas yra knygos, nes juk visko negali pačiuoipnėti, reikia ieškoti informacijos literatūroje. Parašyti gerą mokslinį darbą mokant tik vieną užsienio kalbą yra išties sudėtinga ir sunkiai įsivaizduojama.

A.Č.: Kaip Jūs manote, kas yra svarbiau – straipsniai ar knygos? Gal geriau rašyti straipsnius?

R.R.: Ir tas, ir tas yra svarbu. Tik štai – straipsniai yra laikini, jie kintantys, dinamiški. O į knygas sugula svarios, apgalvotos mintys. Jos rašomos ne taip skubant, daug kas būna geriau apgalvota. Tokia knygos esmė. Mano pati mieliausia – „pagrandukas“ – yra „Akmens amžiaus žvejai prie pajūrio lagūnos“. Joje yra labai daug kas naujo, šioje knygoje taisyčiau savo pačios klaidas. Tuo ir skiriasi knygos nuo straipsnių.

A.Č.: O kas yra geras archeologinis straipsnis? Ar pakanka tik publikuoti tikslųjų mokslų metodais atliktų tyrimų rezultatus?

R.R.: Metodai keičiasi... Niekuomet negalima sakyti, kad tai paskutinis žodis. Visada reikia palikti vietos ateities tyrinėjimams. Kaip tie senovės romėnai sakydavo: „Feci, quod potui, faciant meliora potentes“ – „Padariau ką galėjau, kas gali, tepadar geriau“...Todėl aš nemanau, kad visi turi tikėti tuo, ką aš parašiau.

A.Č.: Bet tam tikra abejonė turi likti? Tarsi paliekant neatskleistą paslaptį?

R.R.: Paslaptis išlieka! Archeologija yra paslapties mokslas, ir niekada negali žinoti, ką surasi. Aš radau viską, apie ką buvau svajojusi: laivą, briedį, Dievą... Mano kasėjai sakė, jog žinau, ką noriu rasti. Niekas neatsiunčia tų dovanų, reikia jas užsitarnauti žinio- mis, užsispyrimu. Reikia daug ką atsekti iš nuolaužų, fragmentų...Tik tada atskleisi vieną ar kitą paslapties kertelę, bet galutinės tiesos vis dėlto niekada nesuži- nosi. Kartais ir apsirinki. Atsekant gelbsti ir etnografi- ja, joje daug ką galima susieti net su akmens amžiumi.

5 pav. Laikas apmąstymams (Nidos senovės gyvenvietės tyrimai, LIIR, negatyvo Nr. 37458)

6 pav. Poilsio akimirka pievoje (Nidos senovės gyvenvietės tyrimai, LIIR, negatyvo Nr. 37456)

A.Č.: Kalbant apie archeologiją ir dabartį, ar archeologija padeda pažinti vertybes, pažinti save?

R.R.: Žmonės nesikeičia, jie daro tą patį, ką darė per amžių amžius! Verpė, audė, žvejojė, lipdė gražius puodus, mylėjo... Kokie brangūs yra tie radiniai! Kai kurie tokie panašūs į šiandieninius.

A.Č.: Jūs juk ir dabar daug skaitote?

R.R.: Skaitau, kiek tik galiu.

A.Č.: Tai kas naujo Lietuvos archeologijoje?

R.R.: Skaitomos tos pačios knygos, straipsniai, yra nuoseklumas, jokie lūžio nematau.

A.Č.: O kaip „trečioji mokslo revoliucija“? DNR tyrimai, migracijos tyrimai?

R.R.: Yra labai daug naujų duomenų, judame pirmyn. Džiaugiuosi, kad mūsų medžiaga siunčiama tyrimams, kad mūsų archeologija neatsilieka. Turime kuo didžiulis. Jei galiu, perskaitau kiekvieną naują straipsnį, seku archeologijos mokslo raidą. Visada laikiu dovanų – spausdintų darbų.

A.Č.: Kokia archeologinė knyga Jums yra įdomi?

R.R.: Ta, kurioje pamatau naujus radinius. O svarbiausia – randu naują interpretaciją, įdomų kultūrinių procesų eigos aprašymą.

A.Č.: Ar rašytumėte knygelę vaikams? Mažyliams, ikimokyklinukams?

R.R.: Reikėtų parašyti! Bet čia jau reikia turėti pedagoginės patirties, būti mokytoju. Pedagogai geriau žino, kaip ir kas. O ką mums žinoti, kas tiems vaikams įdomu? Kaip jiems tai paaiškinti suprantama kalba? Tai iššūkis. Aš daugelį metų kasinėjau su mokyklinio amžiaus vaikais, taigi turėjau progos pažinti jų interesų skirtumus. Bet kartais keistų dalykų papasakoja ir pedagogai – esu net du kartus pabėgusi iš ekskursijos, nes mokytoja tokius niekus kalbėjo... Neišlaikiau.

A.Č.: Neseniai kasinėjimuose su kolegomis žaidėme žaidimą, užduodami vienas kitam klausimą: „Kas yra trys archeologai, pakeitę Lietuvos archeologijos mokslą ar padarę jam įtakos?“ Labai rūpi to paties paklausti ir Jūsų.

R.R.: Petras Tarasienka. Jis mokėjo priėti prie žmonių. Pamenu jį iš muziejaus laikų, mielai

bendravo su moksleiviais. Bet jis buvo lyg ir mėgėjas. Jonas Puzinas sukūrė savo mokyklą, o tai labai svarbu.

A.Č.: Ar Jūs norėjote dėstyti universitete?

R.R.: Norėjau! Nes buvau įsitikinusi, kad niekas geriau už mane akmens amžiaus medžiagos neišdėstys. Bet toks buvo laikas: neatsirado vietos...

A.Č.: O kaip su knygomis? Iš kur jų gaudavote?

R.R.: Na, palaikėme ryšį su išeivija, su Marija Gimbutiene, išleidusia tikrai gerą pirmąją savo knygą, kurios negalėjo parašyti Lietuvoje.

A.Č.: Žinau, kad Jūs viena kitą labai palaikėte.

R.R.: Gaudavau iš jos literatūros, pati siunčiau jai medžiagą, iliustracijas knygai apie baltus. Aišku, pasirašinėjome slapyvardžiais. Būdavo ir propagandos, melo, nes tai buvo būtina. Juk laiškus skaitydavu, kontroliuodavo...

A.Č.: Cenzūra?

R.R.: Tai aišku! Reikėjo taip rašyti, kad laiškai ateitų. Reikėjo vaizduoti idealų gyvenimą. Bet mes turėjome savo susišnekėjimo kodus. M. Gimbutienė pasirašydavo Sule. Jonas Puzinas buvo Papunia... Taip ir bendravome – ne tik su M. Gimbutiene, bet ir su kitais mokslininkais.

A.Č.: Bet vis dėlto keistas jausmas – kažkas atsidūrė Vakaruose, kažkas liko gimtinėje...

R.R.: Draugystė vis tiek liko. Mes visą laiką susirašinėjome. Su klasės draugėmis išliko ypač artimas ryšys. Paskui, kai jau buvo galima atvykti į Lietuvą, jos visos mane aplankė.

A.Č.: Ką siūsdavote į JAV?

R.R.: Na, ne kažin kas būdavo leidžiama tais laikais. Siūsdavome meno albumus, vaikiškas iliustruotas knygeles. Na, bet knygos juk sensta... Toks jau tas mūsų mokslas.

A.Č.: Kaip Jūs sugebėdavote neišprotėti, nuvykusi į užsienio biblioteką, kai per labai trumpą laiką reikėdavo surinkti reikiamą informaciją, o nebuvo jokių kopijavimo aparatų ir skaitmeninių fotoaparatus?

R.R.: O va čia tai reikėdavo blaivaus proto! Reikėdavo sugebėti suvokti esmę neskaitant pažodžiui

7 pav. Iš perkasos – į kibirą, iš kibiro – į muziejų (Nidos senovės gyvenvietės tyrimai, LIIR, negatyvo Nr. 38796)

ir atsirinkti tai, kas svarbiausia. Aš skaičiau ir rašiau labai greitai.

A.Č.: Prisimenu Jūsų ekspedicijas: žavėjaisi, kaip Jūs rytais bėgdavote į jūrą maudytis...

R.R.: Eik jau, eik, nefantazuok! Nebent sekmdieniais...

A.Č.: Jūs švenčiate nuostabų jubiliejų, sulaukiate daugybės linkėjimų ir sveikinimų. O ką Jūs palinkėsite Lietuvos archeologams?

R.R. (šypsosi): Mylėti archeologiją kaip savo vaiką ir kad ji nebūtų koks posūnis ar podukra...

A.Č.: O Jūs neįsižeisite, jei Jus pavadinsiu Gyvąja Archeologija?

R.R. (juokiasi): Na, ne tokia aš dar... ech, pavadink... Bet geriau – Akmens Amžiaus Mylėtoja!

Pokalbis įrašytas
2020 m. rugsėjo 23 d.

8 pav. Rimutės Rimantienės ranka piešti radiniai iš Šventosios (LIIR)